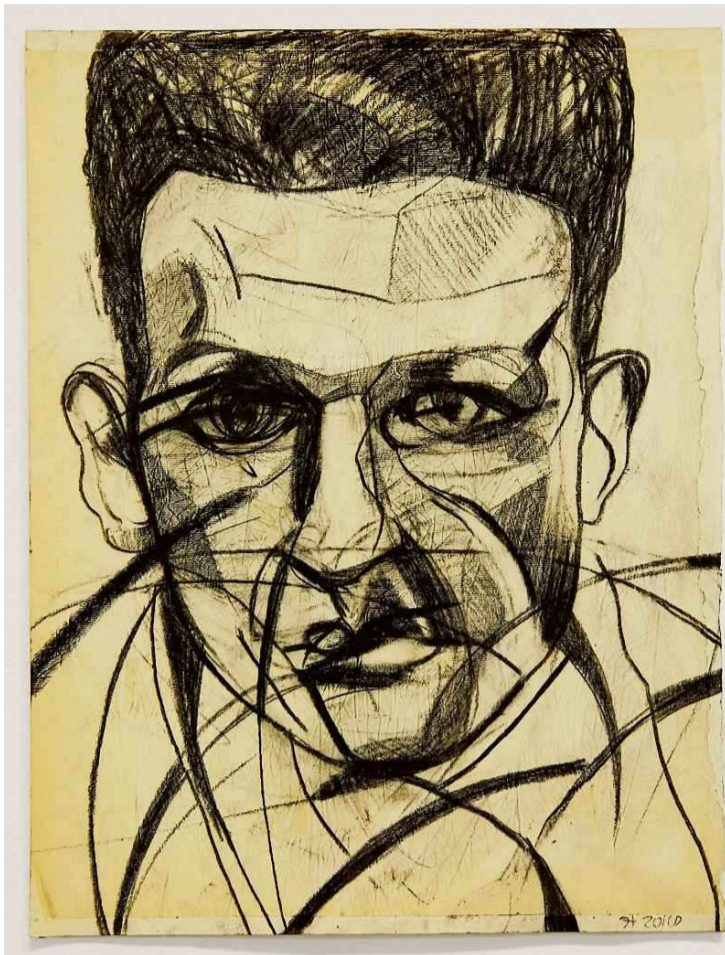
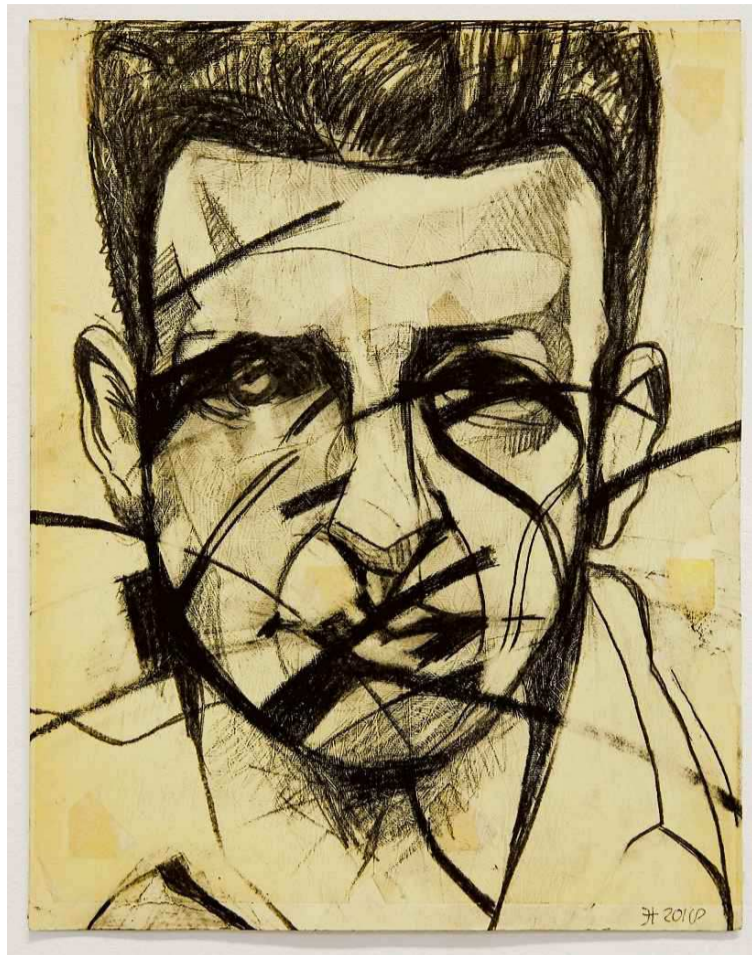

DE FRIESE GALERIJ

Jochem Hamstra: *Ryzji 05* en *Ryzji 02*, beide uit 2108. FOTO'S MELKLOKAAL

Ryzji yn it Frysk is een handgebonden tweetalige uitgave (Nederlands-Fries), met gedichten van Boris Ryzji – in het Fries vertaald door Eeltsje Hettinga – en tekeningen door Jochem Hamstra. Van deze genummerde en gesigeneerde uitgave zijn nog enkele exemplaren beschikbaar. Te verkrijgen voor 40 euro bij melklokaal in Heerenveen.

Onbehaaglijke schoonheid

Een fascinatie voor het werk van de jong gestorven Russische dichter Boris Ryzji heeft geleid tot een bescheiden eerbetoon in Heerenveen.

Susan van den Berg

Kunstenaar Jochem Hamstra (1962) en Dichter fan Fryslân Eeltsje Hettinga (1955) delen een fascinatie voor het werk van de jong gestorven Russische dichter Boris Ryzji (1974-2001). Samen werkten ze aan een eerbetoon in woord en beeld. Het gevolg is een tweetalige bundel en een bescheiden expositie in Melklokaal in Heerenveen, waar een portrettenreeks en assemblageserie worden getoond. Hamstra en Hettinga voelen zich vooral aangetrokken tot de rauwe eerlijkheid, de poëtische diepgang en het intellectuele engagement van Ryzji's werk. Ze zijn niet de enige. Ryzji was een veelbelovend talent, die internationaal furor maakte en onverwachts zelfmoord pleegde op 26-jarige leeftijd. Zijn cultstatus kreeg meer kleur en context dankzij de bijzondere documentaire *Boris Ryzji* van Aliona van der Horst en Maasja Ooms, die op het IDFA in 2008 werd bekroond met de Zilveren Wolf.

Korte schets: de dichter groeide op in

Jekaterinenburg (voorheen Sverdlovsk), een naargeestige industriestad aan de rand van Siberië dat bekend staat als maffiabolwerk. Ryzji moest zich staande houden in een crimineel arbeidersmilieu en werd onder zijn tijdgenoten niet bewonderd om zijn poëtische ziel, maar vanwege het feit dat hij een goede rechtse kon verkopen. De meest bekende foto van Ryzji toont de dichter met een groot litteken op zijn linkerwang. Juist die beeltenis heeft Hamstra als basis voor zijn vijfluik genomen, een serie portretten van potlood op gebruikt karton en pergamijspapier.

De kunstenaar had beelden van de bewegende en sprekende Ryzji uit de documentaire in gedachten, waardoor hij de foto niet hoefde na te tekenen, maar kon 'vertalen' in een levendige reeks indrukken. Vooral de fragmentarisch opgebouwde compositie valt op, met forse ingrepen, die onwillekeurig doen denken aan een beeldende voortzetting van de gezichtsbepalende lijn van Ryzji's litteken.

De assemblageserie *De zee / De see* is gebaseerd op het gelijknamige gedicht, waarin een beschonken schrijver op een bankje in een buitenwijk droomt van de zee:

Toen is de zee naar hem gekomen, de zee met haar vertrouwd gezicht, de blauwe zee is zelf gekomen, glimlachend in het ochtendlicht.
oftewel:

Doe sette de see op him ta, de see mei syn wolfertroud útsjoch, de blauwe see sette op him ta, laitsjend yn it moarntiidsljocht.

Met deze paar regels wordt het gedicht

geen recht gedaan – dat is oneindig veel mooier en gelaagder – maar het geheel is in de expositie aanwezig en verhaalt op onconventionele wijze over verlangen. Hamstra reageert erop met samengestelde werken van 'straatschatten' (gevonden voorwerpen), waarin meer gebeurt dan je op het eerste gezicht zou denken. In deze eigenzinnige interpretaties worden standaard weergaven van de zee (zoals een Ansichtkaart) afgewisseld met beschilderd sloophout (blauwe wolken, witte lucht) of opvallende verbuigingen van de horizon.

Boris Ryzji was een vat vol tegenstrijdigheden. Een vechtjas, een zuipschuit, een rusteloze ravijnloper. Maar ook een lyrische, gevoelige en talentvolle dichter die onbehaaglijke schoonheid creëerde. Hamstra's kunst kent eveneens rauwe randjes, wat samen met de treffende vertalingen van Hettinga een boeiend project oplevert. Dat er naast melancholie en scherpe observaties ook ruimte is voor humor, bewijst het themawandje met de 'making of'.

In een collage vol kitschelementen – met kleurrijke poëzieplaatjes en vrolijke bosjes bloemen – wordt door verschillende uitgeknipte krantenletters de woorden 'het Ryzji project' gevormd. Er gaat een punkachtige DIY-mentaliteit van uit, die annex is aan een lp-hoes van Sex Pistols of een losgeldbrief in een ouderwetse maffiafilm. Centraal worden enveloppen getoond die Hamstra en Hettinga aan elkaar stuurden tijdens de samenwerking. Er staan niet alleen getekende portretten op van de drie hoofdpersonen, ze zijn ook dichtgeplakt met pleisters. Alsof het wonden waren.

Jochem Hamstra: *De zee*, 2018

Jochem Hamstra: *De zee*, 2018

Heerenveen – melklokaal, Heremaweg 201 (voormalige zuivelfabriek Jagtlust), vr en zo 13-17 u t/m 7 juli, Ook open op afspraak. www.melklokaal.nl